

7. The World Counts

<http://www.theworldcounts.com/stories/Poverty-in-the-World-Today>

8. Chronic Poverty and Income Inequality in Georgia

<https://www.gfsis.org/files/library/pdf/English-2509.pdf>

POVERTY AND INCOME INEQUALITY IN GEORGIA

Shota Guruli

PhD student of Georgian Technical University

RESUME

It has long been recognized that the poverty is a problem not only for the poorest countries but for the whole world. Due to the fact that there are different types of poverty and consequently its causes are diverse. His defeat is not easy. Even in a number of economically developed countries, the problem of poverty is acute, which is another proof that the economic strength is not enough to overcome the poverty. This requires more complex and compelling steps.

Absolutely, the poverty methodology in Georgia is based on the basic needs of the World Bank. The poverty threshold is based on the income and expenditure of the population, depending on the cost of subsistence minimum. According to data of the National Statistics Office of Georgia, the absolute poverty rate is decreasing yearly in 2011-2015. However, in 2016 the share of the population, which leaves below the absolute poverty line, grew by 0.5 percentage points.

Key Words: Poverty in the world; the World Bank; Absolute poverty; Financial crisis; Economic Growth; Poverty in Georgia;

ფინანსები, განაკები, პირები

ფინანსური ლევერიჯი (გერკეტი) როგორც სანარმოს საკუთარი და ნასესხები კაპიტალის თანაფარდობის რეგულირების მნიშვნელოვანი მექანიზმი

გიორგი ცაავა
ემდ სტუ პროფესორი
რატი ბურდიაშვილი
სტუ პროფესორი

რეზიუმე

სტატიაში განხილულია სანარმოს კაპიტალის გამოყენება-სთან დაკავშირებული საკითხები და აღნიშნულია, რომ სანარმოს, რომელიც მხოლოდ საკუთარ კაპიტალს იყენებს, უმაღლესი ფინანსური მდგრადობა გააჩნია, მაგრამ იგი საკუთარი განვითარების ტემპებს ზღუდავს და დაბანდებულ კაპიტალზე მოგების ნაზარდის ფინანსურ შესაძლებლობებს არ იყენებს. სანარმოს, რომელიც ნასესხებ კაპიტალს იყენებს, საკუთარი განვითარების უფრო მაღალი ფინანსური პოტენციალი და საქმიანობის ფინანსური რენტაბელობის ნაზარდის შესაძლებლობები გააჩნია.

საკვანძო სიტყვები: ფინანსური ლევერიჯი, საკუთარი კაპიტალი, ნასესხები კაპიტალი, სანარმოს სასიცოცხლი ციკლი.

ძირითადი ტექსტი

სანარმოს კაპიტალის მართვის საერთო საფუძვლები, ეკონომიკური არსი და კლასიფიკაცია. კაპიტალი, წარმოადგენს რა სანარმოს შექმნისა და განვითარების მთავარ ეკონომიკურ ბაზას, თავისი ფუნქციონირების პროცესში სახელმწიფოს, მესაკუთრეებისა და პერსონალის ინტერესების უზრუნველყოფელია.

ფინანსური მენეჯმენტის პოზიციიდან საწარმოს კაპიტალი მისი აქტივების ფორმირებაში ინვესტირებული საშუალებების საერთო ღირებულების ფულად, მატერიალურ და არამატერიალურ ფორმებში მახასიათებელია.

საწარმოს კაპიტალის ეკონომიკური არსის განხილვისას პირველ რიგში უნდა აღინიშნოს მისი ისეთი მახასიათებლები, როგორებიცაა:

1. საწარმოს კაპიტალი წარმოების ძირითად ფაქტორს წარმოადგენს.

2. კაპიტალი შემოსავლის მომტანი საწარმოს ფინანსური რესურსების მახასიათებელია.

3. კაპიტალი მისი მესაკუთრეების კეთილდღეობის ფორმირების მთავარ წყაროს წარმოადგენს.

4. საწარმოს კაპიტალი მისი საბაზრო ღირებულების მთავარ საზომს წარმოადგენს.

5. საწარმოს კაპიტალის დინამიკა მისი სამეურნეო საქმიანობის ეფექტიანობის დონის უმნიშვნელოვანესი ბარომეტრია.

საწარმოს კუთვნილებადობის მიხედვით მის კაპიტალი იყოფა საკუთარი და ნასესხები სახით.

საკუთარი კაპიტალი საწარმოში საკუთრების უფლებით კუთვნილებაში არსებული და მისი აქტივების გარკვეული ნაწილის ფორმირებისათვის მის მიერ გამოყენებადი საშუალებების საერთო ღირებულების მახასიათებელია. აქტივების აღნიშნული ნაწილი საწარმოში საკუთარი კაპიტალის ინვესტირების ხარჯზე არის ფორმირებული.

ნასესხები კაპიტალი საწარმოს განვითარების დაფინანსებისათვის დაბრუნებადობის საფუძველზე მოზიდული ფულადი სახსრების ან სხვა ქონებრივი ფასეულობების მახასიათებელია. საწარმოს მიერ გამოყენებადი ნასესხები კაპიტალის ყველა ფორმები თავისთავად გათვალისწინებულ ვადებში დაფარვას დაქვემდებარებულ მის ფინანსურ ვალდებულებებს წარმოადგენენ.

საწარმოს, რომელიც მხოლოდ საკუთარ კაპიტალს იყენებს, უმაღლესი ფინანსური მდგრადობა გააჩნია (მისი ავტონომიურობის კოეფიციენტი ტოლია ერთის), მაგრამ იგი საკუთარი

განვითარების ტემპებს ზღუდავს (რადგანაც ბაზრის ხელსაყრელი კონიუნქტურის პერიოდებში აქტივების საჭირო დამატებითი მოცულობის ფორმირების უზრუნველყოფა არ შეუძლია) და დაბანდებულ კაპიტალზე მოგების ნაზარდის ფინანსურ შესაძლებლობებს არ იყენებს.

საწარმოს, რომელიც ნასესხებ კაპიტალს იყენებს, საკუთარი განვითარების უფრო მაღალი ფინანსური პოტენციალი (აქტივების დამატებითი მოცულობის ფორმირების ხარჯზე) და საქმიანობის ფინანსური რენტაბელობის ნაზარდის შესაძლებლობები გააჩნია, მაგრამ მეტი ზომიერებით ფინანსური რისკისა და გაკოტრების საშიშროების გენერირებას ახდენს (იგი მზარდია გამოყენებადი კაპიტალის საერთო ჯამში ნასესხები საშუალებების ხვედრითი წილის გადიდების შესაბამისად).

ფინანსური ლევერიჯი ანუ საკუთარი კაპიტალის რენტაბელობის დონის მაქსიმიზაციის უზრუნველყოფა. ფინანსური ლევერიჯი საწარმოს მიერ ნასესხები საშუალებების გამოყენების მახასიათებელია, რომელიც საკუთარი კაპიტალის რენტაბელობის კოეფიციენტის ცვლილებაზე ზემოქმედებს. სხვა სიტყვებით, ფინანსური ლევერიჯი თავისთავად საწარმოს მიერ გამოყენებადი კაპიტალის მოცულობაში ნასესხები საშუალებების წარმოშობით წარმოქმნად ობიექტურ ფაქტორს წარმოადგენს, რომელიც მას საკუთარ კაპიტალზე დამატებითი მოგების მიღების შესაძლებლობას აძლევს (1, გვ. 436-442).

ნასესხები საშუალებების სხვადასხვა წილის გამოყენებისას საკუთარ კაპიტალზე დამატებითად გენერირებადი მოგების დონის გამომხატველ მაჩვენებელს **ფინანსური ლევერიჯის ეფექტი** ეწოდება. იგი გაიანგარიშება შემდეგი ფორმულის მიხედვით:

$$\text{ფლე} = (1 - \text{გნ}_{\text{გაღ}}) \times (\text{მრკ}_{\text{კ}} - \text{პრკრ}) \times (\text{ნკ/სკ}),$$

სადაც: ფლე - ფინანსური ლევერიჯის ეფექტია, რომელიც საკუთარი კაპიტალის რენტაბელობის კოეფიციენტის ნაზარდში მდგომარეობს, %;

$\text{გნ}_{\text{გაღ}}$ - განაკვეთია მოგების გადასახადის, გამოხატული ათწილადებში;

მრკ_{აქ} - მთლიანი რენტაბელობის კოეფიციენტი აქტივების (მთლიანი მოგების თანაფარდობა აქტივების საშუალო ღირებულებასთან), %;

პრკრ - პროცენტების საშუალო სიდიდე კრედიტზე, რომლებიც სანარმოს მიერ ნასესხები კაპიტალის გამოყენებაზე გადაიხდება, %;

ნკ - სანარმოს მიერ გამოყენებადი ნასესხები კაპიტალის საშუალო ჯამია.

სკ - სანარმოს საკუთარი კაპიტალის საშუალო ჯამია.

მოყვანილი მონაცემების განხილვიდან შეიძლება დავინახოთ, რომ სანარმო „A“-ს მიხედვით ფინანსური ლევერიჯის ეფექტი არ არის, რადგანაც იგი თავის სამეურნეო საქმიანობაში ნასესხებ კაპიტალს არ იყენებს (2, გვ. 362-370).

ცხრილი 1. ფინანსური ლევერიჯის ეფექტის ფორმირება (პირ.ფულ.ერთ.)

	მნიშვნელობები:	სან. „A“	სან. „B“	სან. „B“	სან. „F“	სან. „D“	სან. „E“	სან. „K“
1.	2.	3	4	5	6	7	8	9
1.	სულ გამოყენებადი კაპიტალის (აქტივის) საშუალო თანხა განსახილველ პერიოდში..... მათ შორის:	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000
2.	საკუთარი კაპიტალის საშუალო თანხა.....	1000	200	300	380	500	620	700
3.	ნასესხები კაპიტალის საშუალო თანხა..... ამასთან, პროცენტულად მთლიან კაპიტალთან.....	- 0%	800 80%	700 70%	620 62%	500 50%	380 38%	300 30%
4.	მთლიანი მოგების თანხა (კრედიტზე პროცენტების გადახდის მიხედვით ხარკების გარეშე).....	200	200	200	200	200	200	200

5.	კოეფიციენტი აქტივების მთლიანი რენტაბელობის (კრედიტზე პროცენტების გადახდის მიხედვით ხარკების გარეშე), %	20	20	20	20	20	20	20
6.	კრედიტზე პროცენტების საშუალო დონე, %	10	10	10	10	10	10	10
7	კრედიტზე პროცენტების თანხა, გადახდილი ნასესხები კაპიტალის გამოყენებაზე (პუნქ. 3 x პუნქ. 6 / 100) =	-	80	70	62	50	38	30
8.	საწარმოს მთლიანი მოგების თანხა კრედიტზე პროცენტების გადასახდის მიხედვით ხარჯების გათვალისწინებით (პუნქ. 4 - პუნქ. 7) =	200	120	130	138	150	162	170
9.	მოგებაზე გადასახდის განაკვეთი, გამოსახული ათწილადებში.....	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
10.	მოგებაზე გადასახდის თანხა (პუნქ. 8 x პუნქ. 9) =	40	24	26	27,6	30	32,4	34
11.	სუფთა მოგების თანხა, რიმელიც საწარმოში გადასახადი გადახდის შემდეგ რჩება (პუნქ. 8 - პუნქ. 10) =	160	96	104	110,4	120	129,6	136
12.	კოეფიციენტი საკუთარი კაპიტალის რენტაბელობის ანუ კოეფიციენტი ფინანსური რენტაბელობის, % (პუნქ. 11 x 100 / პუნქ. 2) =	16	12	15	18	24	34	45

13.	საკუთარი კაპიტალის რენტაბელობის ნაზარდი ნასესხები კაპიტალის გამოყენების გამო, % (საწარმო „A“-სთან მიმართებაში)	-	32,0	18,64	13,04	8,00	4,88	3,44
-----	--	---	------	-------	-------	------	------	------

საწარმო «ნ»-ს მიხედვით ფინანსური ლევერიჯის ეფექტი ტოლი იქნება:

$$\text{ფლე} = (1 - 0,2) \times (20 - 10) \times (800 / 200) = 32,00\%.$$

შესაბამისად საწარმო «ბ»-ს მიხედვით ფინანსური ლევერიჯის ეფექტი ტოლია:

$$\text{ფლე} = (1 - 0,2) \times (20 - 10) \times (700 / 300) = 18,64\%.$$

ასევე შესაბამისად საწარმო «გ»-ს მიხედვით ფინანსური ლევერიჯის ეფექტი ტოლი იქნება:

$$\text{ფლე} = (1 - 0,2) \times (20 - 10) \times (680 / 320) = 16,96\%.$$

ასევე შესაბამისად საწარმო «ჰ»-ს მიხედვით ფინანსური ლევერიჯის ეფექტი ტოლი იქნება:

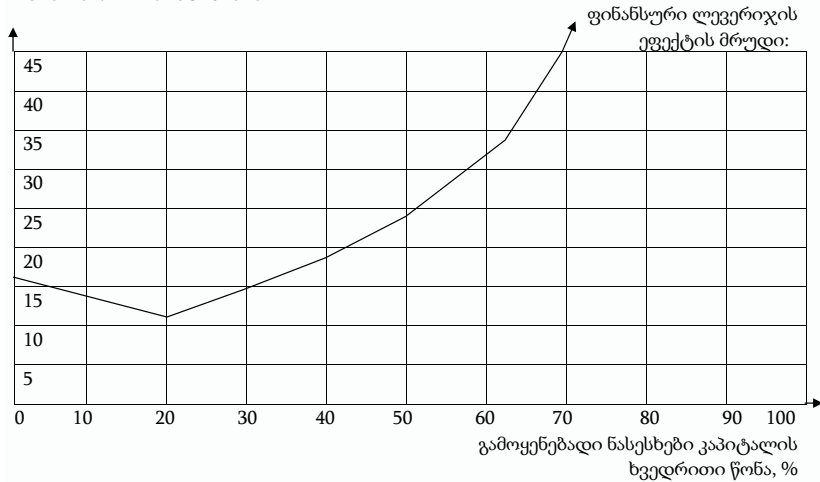
$$\text{ფლე} = (1 - 0,2) \times (20 - 10) \times (300 / 700) = 3,44\%.$$

ჩატარებული გაანგარიშებების შედეგებიდან ჩანს, რომ საწარმოს მიერ გამოყენებადი კაპიტალის საერთო თანხაში რამდენად მეტია ნასესხები საშუალებების ხვედრითი წილი, იმდენად მეტი მოგების დონეს ლეზულობს იგი საკუთარ კაპიტალზე.

თუმცა ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ საწარმოს მიერ გამოყენებადი კაპიტალის საერთო თანხაში 62% მოცულობის ნასესხები საშუალებების გამოყენება საკუთარი კაპიტალის, ანუ ფინანსური რენტაბელობის კოეფიციენტის 18%-იან მნიშვნელობის (აქტივების მთლიანი რენტაბელობის დასაშვები 20%-იანი სიდიდის მიახლოებულ სიდიდეს) ფარგლებშია და იგი „ოქროს კვეთის“ პროპორციის მნიშვნელობასაც (62% - 38%) შეესაბამება.

ფინანსური ლევერიჯის ეფექტის ფორმირების მექანიზმი შეიძლება გრაფიკულადაც იქნას გამოსახული. ზემოთ განხილული მაგალითის მონაცემების გამოყენებით ასეთი გრაფიკი ნახაზი 1-ზეა მოყვანილი:

საკუთარი კაპიტალის
რენტაბელობის კოეფიციენტი:

**ნახაზი 1. ფინანსური ლევერიჯის
ეფექტის ფორმირების გრაფიკი.**

ფინანსური ლევერიჯის ეფექტის გაანგარიშების ზემოთ ჩამოყალიბებული ფორმულის განხილვის შედეგად შეიძლება მასში სამი ძირითადი შემადგენელი იქნას გამოყოფილი:

1) **ფინანსური ლევერიჯის საგადასახადო ფაქტორი ($1 - g_{\text{მგდ}}$)**, რომელიც გვიჩვენებს თუ მოგების გადასახადით დაბეგრის სხვადასხვა დონესთან დაკავშირებით, ფინანსური ლევერიჯის ეფექტი რა ხარისხით ვლინდება.

2) **ფინანსური ლევერიჯის დიფერენციალი ($\text{მრკ}_{\text{კ}} - \text{კრპრ}$)**, რომელიც აქტივების მთლიანი რენტაბელობის კოეფიციენტსა და კრედიტზე პროცენტის საშუალო სიდიდეს შორის სხვაობის მახასიათებელია.

3) **ფინანსური ლევერიჯის კოეფიციენტი ($\text{ნკ} / \text{სკ}$)**, რომელიც საკუთარი კაპიტალის ერთეულზე გაანგარიშებით, საწარმოს მიერ გამოყენებადი ნაესხები კაპიტალის ჯამის მახასიათებელია,

აღნიშნული შემადგენლების გამოყოფა საწარმოს ფინან-

სური საქმიანობის პროცესში ფინანსური ლევერიჯის ეფექტის მიზანმიმართულად მართვის შესაძლებლობას იძლევა.

ფინანსური ლევერიჯის საგადასახადო კორექტირი პრაქტიკულად საწარმოს საქმიანობასთან დამოკიდებული არ არის, რადგანაც მოგებაზე გადასახადის განაკვეთი კანონმდებლობით დგინდება. ამასთან ერთად, ფინანსური ლევერიჯის მართვის პროცესში შეიძლება დიფერენცირებული საგადასახადო კორექტორი იქნას გამოყენებული.

ფინანსური ლევერიჯის დიფერენციალი ფინანსური ლევერიჯის დადებითი ეფექტის ფორმირების მთავარ პირობას წარმოადგენს. ამასთან ყურადღება უნდა იქნას გამახვილებული ისეთ ფაქტორზე, რომ აღნიშნული ეფექტი ვლინდება მხოლოდ მაშინ, თუ საწარმოს აქტივებით გენერირებადი მთლიანი მოგების დონე აჭარბებს კრედიტის გამოყენებაზე პროცენტის საშუალო სიდიდეს, ამუ თუ ფინანსური ლევერიჯის დიფერენციალი დადებითი სიდიდეს წარმოადგენს.

ფინანსური ლევერიჯის კოეფიციენტი იმპერკეტს (leverage-ს) სიტყვასიტყვით თარგმანია - ბერკეტი) წარმოადგენს, რომელიც მისი დიფერენციალის შესაბამის მნიშვნელობის ხარჯზე მიღებადი დადებითი ან უარყოფითი ეფექტის მულტიპლიცირებას ახდენს. ამრიგად, უცვლელი დიფერენციალისას ფინანსური ლევერიჯის კოეფიციენტი როგორც საკუთარ კაპიტალზე მოგების ჯამისა და დონის, ასევე აღნიშნული მოგების დაკარგვის ფინანსური რისკისაც გადიდების მთავარ გენერატორს წარმოადგენს.

ფინანსური ლევერიჯის საკუთარი კაპიტალის მოგებიანობისა და ფინანსური რისკის დონეებზე ზემოქმედების მექანიზმის ცოდნა საწარმოს კაპიტალის როგორც ღირებულებისა, ასევე სტრუქტურისაც მიზანმიმართულად მართვის შესაძლებლობას იძლევა.

ყოველივე ზემოთაღნიშნული გათვალისწინებით შემდეგი სახის მოკლე დასკვნის გაკეთების შესაძლებლობას იძლევა:

1. საწარმოს, რომელიც მხოლოდ საკუთარ კაპიტალს იყენებს, უმაღლესი ფინანსური მდგრადობა გააჩნია, მაგრამ იგი

საკუთარი განვითარების ტემპებს ზღუდავს და დაბანდებულ კაპიტალზე მოგების ნაზარდის ფინანსურ შესაძლებლობებს არ იყენებს.

2. საწარმოს, რომელიც ნასესხებ კაპიტალს იყენებს, საკუთარი განვითარების უფრო მაღალი ფინანსური პოტენციალი და საქმიანობის ფინანსური რენტაბელობის ნაზარდის შესაძლებლობები გააჩნია, მაგრამ მეტი ზომიერებით ფინანსური რისკისა და გაკოტრების საშიშროების გენერირებასაც ახდენს.

3. ფინანსური ლევერიჯი საწარმოს მიერ ნასესხები საშუალებების გამოყენების მახასიათებელია, რომელიც საკუთარი კაპიტალის რენტაბელობის კოეფიციენტის ცვლილებაზე ზემოქმედებს. საწარმოს მიერ გამოყენებადი კაპიტალის საერთო მოცულობაში 62% ნასესხები საშუალებების გამოყენება, საკუთარი კაპიტალის ფინანსური რენტაბელობის კოეფიციენტის 18%-იან მნიშვნელობას უზრუნველყოფს და იგი „ოქროს კვეთის“ პროპორციის მნიშვნელობასაც (62% - 38%) შეესაბამება.

4. ფინანსური ლევერიჯის საკუთარი კაპიტალის მოგებიანობის დონეზე და ფინანსური რისკის დონეზე ზემოქმედების მექანიზმის ცოდნა საწარმოს კაპიტალის როგორც ღირებულებისა, ასევე სტრუქტურისაც მიზანმიმართულად მართვის შესაძლებლობას იძლევა.

გამოყენებული ლიტერატურა:

- 1.Бланк И.А. – Основы финансового менеджмента. Т.2. – Киев: Ника-Центр. 1999. 2.ინგოროყვა ა., ცაავა გ. - ფინანსური მენეჯმენტი. ტ.2. - თბილისი, გამომცემლობა: „გრადი“, 2011. – 702 გვ.